

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 882 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	10
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarini tashkil etishning nazariy asoslari	18
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	24
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari ...	27
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari	32
Aziz Zikriyoev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....	40
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....	45
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....	50
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozoridagi faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar	55
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish	63
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	67
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari	72
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	77
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	84
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....	88
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedAgogik metodlar yordamida amalga oshirish....	93
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....	98
Meliqulov G'ayrat Abdug'afforovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	105
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....	110
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyektining tasniflanishi va alohida xususiyatlari	116
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	121
Saidqulova Furuza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....	125
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	129
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	

Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari	136
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingining strategik aspektlari.....	143
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	149
A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi	154
Abdulloev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari.....	159
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....	165
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	169
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	173
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari	178
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	183
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	186
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	192
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	196
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm.....	201
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	207
Egamova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	211
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	216
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	223
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	228
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гиёсиддин Абдуллаевич ўғли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	232
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	237
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	243
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях.....	249
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	

Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	255
Саитхамолов Мухаммадхожа Сабирходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	261
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	266
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	271
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	276
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	
Globalashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati	282
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children.....	286
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment.....	291
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mammot qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	296
Avazov Iloxom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	301
Axrorov Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili.....	309
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	314
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	
Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	319
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	325
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	330
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	334
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.....	339
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	343
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	348
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	352
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	356
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari	360
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarning moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari	366
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati	371
Xodjayev Anvar Rasulovich	

Transport Decarbonization Strategy.....	377
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish	382
Yermatova Dilnoza Axmadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	387
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi	390
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash	394
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	399
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliqul o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	404
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	409
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi	416
Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	421
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий	427
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	432
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	438
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish	442
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	447
Nazarova Kamola Sattoral qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi.....	453
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari.....	460
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	
Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari	467
Turaeva Mastura Kurbanovna	
Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса	471
А. Бектемиров, Б.М.Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	478
Saidov Hayotjon Raxmatulloyevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	482
Sa'dullayeva Asalxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	485
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	490
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	

Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish Xamidova Z. U.	495
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati..... Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	501
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi..... Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	505
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish..... Shaymatova Nargiza Ashurovna	511
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari..... Shodmonova Odina G'ofur qizi	516
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili..... Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	520
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati..... Eldor Uskanov	525
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari Yusupova Jamila Karamatdinovna	530
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida) Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	534
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash..... Sobirov Azizbek Avzbekovich	541
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari..... Gadaev Ismat Yadgarovich	548
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar: to'siqlar va yechimlar Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	551
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari..... Kobilova Nasiba Xurramovna	554
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfovna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	561
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market..... Musyeva Shoira Azimovna	566
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi..... Odina Nabiyeвна Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	570
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish..... Rashidova Xadicha Tursunalievna	575
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modelashtirish yo'llari Raxmanov Mexridin Sindarovich	581
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba..... Tashmatov Rustam Xusanovich	586
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	592
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubiyoti..... Zilola Jumanova	595
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан Абдуллоев Фуркат Олимджонович	602
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана..... Кадиров Алишер Исмаилович	607
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов Раупов Жамшид Рашидович	611

O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar.....	617
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	622
Камалов Камолатдин Кахрамонович	
Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni	626
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	630
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotelling.....	635
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	644
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: ATB "Aloqabank" misolida.....	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	654
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	658
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	663
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari.....	667
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	673
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	684
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	689
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Tashqi mehnat migratsiyasi.....	694
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	699
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	705
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	711
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	716
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	723
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari	731
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish.....	738
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development	744
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida.....	749
Muminova Elnoraxon Abduraimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlari	754
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	

Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	759
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	766
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржонов Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari	774
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish.....	780
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений.....	787
Жанзаков Бекзот, Жонузиков Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati.....	795
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	
Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	802
Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махмадризоевна	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	806
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari	814
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari.....	819
Berdiqulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari	823
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	832
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptoalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollar	835
Berdiqulov Jurabek	
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	837
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	843
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budjet daromadlarini oshirish yo'llari va uni arima modeli asosida prognozlash.....	846
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash.....	856
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	863
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati	872
Berdiqulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	876
Алиева С.С.	

AHOLIGA BANK XIZMATLARI KO'RSATISHNING IJTIMOY AHAMIYATI

Eldor Uskanov

Toshkent moliya instituti-mustaqil tadqiqodchi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tijorat banklari tomonidan aholiga bank xizmatlarini ko'rsatishning xorijiy va mahalliy amaliyoti amaliyoti hamda mahalliy tijorat banklarimiz tomonidan aholiga bank xizmatlari ko'rsatish tizimini takomillashtirish masalalari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: bank, kredit, bank xizmati, masofaviy xizmat, onlayn xizmat, Bank-mijoz, Internet banking, Mobil banking.

Abstract: This article discusses issues related to the experience of banking services in foreign countries, services provided to the population by commercial banks of the republic and ways to improve them.

Key words: bank, credit, banking services, remote service, online services, Client bank, Internet banking, Mobile banking.

Аннотация: Данной статье рассматриваются вопросы, касающиеся опыта банковских услуг зарубежных стран, услуги, оказываемые населению коммерческими банками республики и пути их совершенствования.

Ключевые слова: банк, кредит, банковские услуги, дистанционное обслуживание, онлайн услуги, Банк-клиент, Интернет банкинг, Мобил банкинг.

Jahon miqyosida bank xizmatlaridan foydalanuvchi aholi bo'yicha Jahon banking Global Findex Data-baseda keltirilgan ma'lumotlariga asoslanadigan bo'lsak, bankda hisob raqamiga ega bo'lgan va bank xizmatlaridan foydalanayotgan katta yoshdagi aholining soni 2011-yildagi 51 foizdan 2023-yilda 80 foizga, Yevropa va Markaziy Osiyoda bu ko'rsatkich mutanosib ravishda 13 foizdan 78 foizga o'sganini ko'rish mumkin. Bu ko'rsatkich Qozog'istonda – 81 foiz, Turkiyada – 74 foiz, Rossiyada – 90 foizni tashkil etadi. O'zbekistonda banklarda hisob raqamiga ega bo'lgan va bank xizmatlaridan foydalanuvchi aholi salmog'i yuqorida keltirilgan davlatlarda orqada bo'lib katta yoshdagi aholining 44 foizni tashkil etadi. Tojikistonda bu ko'rsatkich 39 foizni tashkil etsa, Niderlandiya, Daniya, Avstriya, Germaniya, Shvetsiya, Islandiya, Irlandiya, Shveysariya, Fransiya, Angliya va Kanadada 97–100 foizni tashkil etadi.

Bugungi kunda mamlakatimizda bank xizmatlaridan foydalanuvchilar, jumladan, "Bank-mijoz", "Internet banking", "Mobil banking", "Sms banking" tizimidan foydalanuvchilar soni ham ortib ormoqda. 2023-yilning 1-yanvar holatiga ko'ra, bank hisobvaraqlarini masofadan boshqarish tizimlaridan foydalanuvchilar soni 2 042 111 tadan ortdi. Shundan, "Internet banking" va "Bank-mijoz" dasturiy majmuasi xizmatlaridan foydalanuvchilar soni 135 629 tani tashkil etib, ularning soni 2016-yil boshiga nisbatan 1.9 barobarga o'sgan¹. O'z-o'ziga xizmat ko'rsatish qurilmalari – 20,3 ming donaga, to'lov terminallari – 434 ming donaga hamda muomalaga chiqarilgan bank kartalari – 34,2 mln. donaga yetdi. Aholiga respublika va xorijiy to'lov tizimlari infratuzilmasida karta orqali hisob-kitoblarni amalga oshirish imkoniyatini beruvchi bank kartalari soni 2021-yilga nisbatan 2,7 barobarga oshib, 1,7 mln. donaga yetdi. Bank mijozlarining bankka tashrif buyurmasdan naqd pul mablag'larini inkassatsiya qilish hamda bank hisobvarag'ini to'ldirish imkoniyatini beruvchi avtomatlashtirilgan depozit mashinalari (ADM) soni 475 taga yetkazildi². "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"dagi PF-60-son Farmonda "mamlakat bank tizimini isloh qilish strategiyasining 25-maqsadida "Raqamli infratuzilmani yanada rivojlantirish..., iqtisodiyotning real sektorida hamda moliya va bank sohalarida operatsion jarayonlarni raqamlashtirish darajasini 2026 yil yakuniga qadar 70 foizgacha oshirish, dasturiy mahsulotlar industriyasi hajmini 5 baravar, ularning eksportini esa 10 baravar oshirib, 500 million AQSH dollariga yetkazish"³ bo'yicha ustuvor vazifalar belgilab berilgan. Ushbu vazifalarning ijrosini ta'minlash

1 www.cbu.uz O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti ma'lumotlari asosida.

2 www.cbu.uz O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti ma'lumotlari asosida.

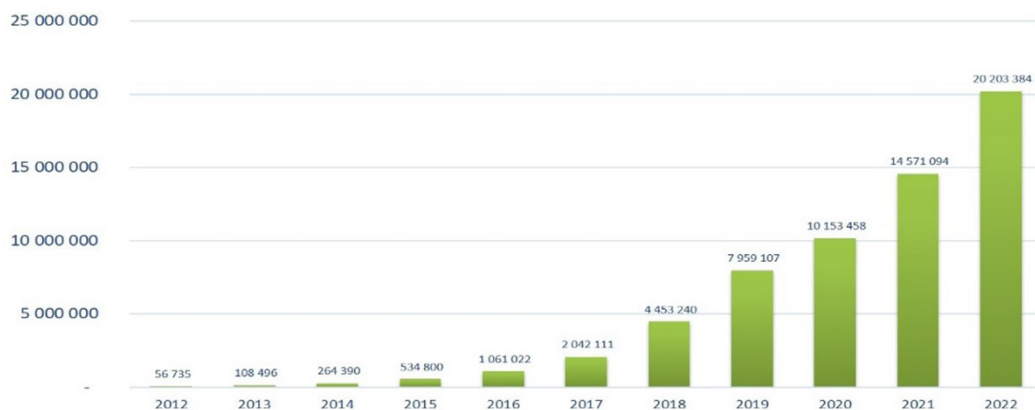
3 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni.

maqsadida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish, banklar tomonidan mijozlarga, jumladan, aholiga ko'rsatiladigan xizmatlar ko'lamini kengaytirish, aholi omonotlarini zamonaviylashtirish orqali aholining banklarga bo'lgan ishonchini mustahkamlash va ularga masofadan turib xizmat ko'rsatish tizimini takomillashtirish, "raqamli bank" va "homebanking" tizimlarni yanada rivojlantirishga qaratilgan taklif va tavsiyalarni asoslash hozirgi kunning dolzarb masalalaridan biridir.

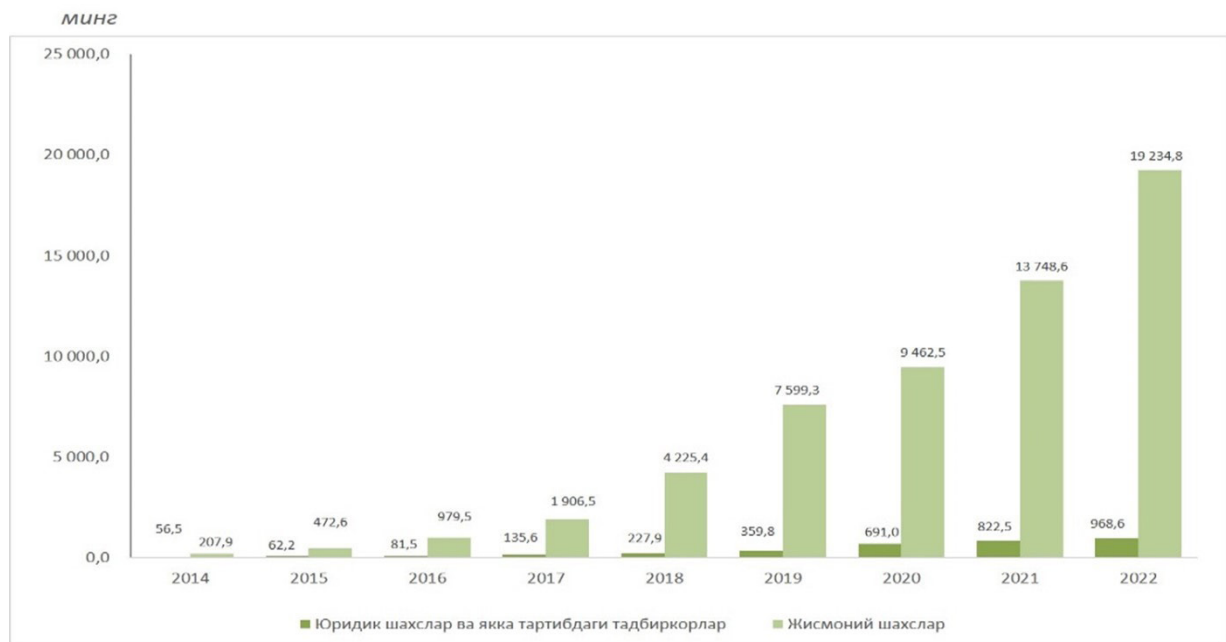
Biz tijorat banklari tomonidan aholiga ko'rsatilayotgan masofaviy xizmatlariga e'tibor qaratdik va ularning tahlil qilinayotgan davrda 4225,4 nafardan 19234,8 nafargacha yoki 455,2 foizga oshganini ijobiy ko'rsatkich sifatida baholashimiz mumkin. Bundan quyida keltirilgan rasm ma'lumotlari yaqqol dalolat beradi.

**Масофадан банк хизматларини кўрсатувчи
tizimlardan foydalanuvchilarning soni**
1 январь ҳолатига

8-rasm: Bank masofaviy xizmatlaridan foydalanuvchilar soni⁴

**Масофадан банк хизматларини кўрсатувчи
tizimlardan foydalanuvchilarning soni**
(turarlari b'yiicha)
1 январь ҳолатига

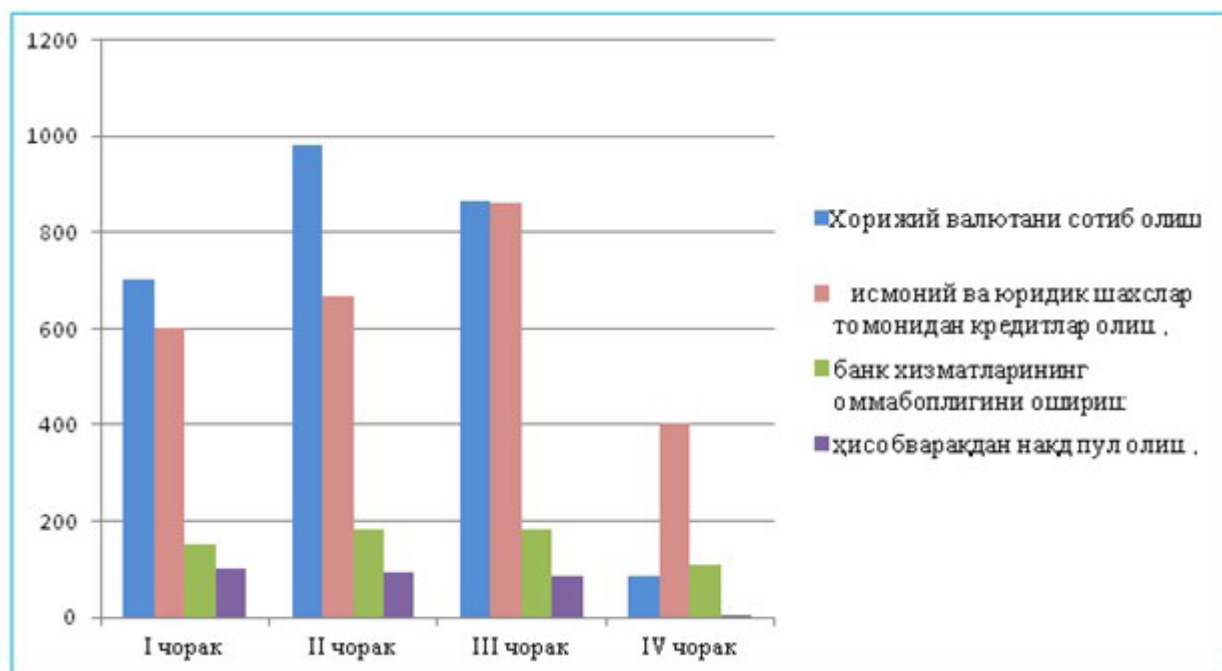

4 cbu.uz. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti ma'lumotlariga asoslanilgan

Ko'rinib turibiki, banklar faoliyatining rivojlanishi va ular faoliyatiga yangi axborot texnologiyalarining kirib kelishi bir tomondan, banklar faoliyatining zamonaviylashuviga, ular mijozlar sonining oshishiga olib kelgan bo'lsa, ikkinchi tomondan, bank mijozlarining soni va sifatida sezilarli ijobiy o'zgarishlar bo'lganini ko'rish mumkin. Agar 2014-yilda banklarning masofaviy xizmatlaridan foydalanuvchi aholi 56, 5 mingni, yuridik shaxslar 207, 9 mingni tashkil etgan bo'lsa, bu ko'rsatkichlar 2022-yilda mos ravishda 968, 6 ming va 19234,8 ming nafarni tashkil etib bir necha barobar o'sganini ko'rishimiz mumkin.

2024–2026-yillar uchun asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning prognozlari hamda iqtisodiy o'sishning asosiy yo'nalishlarining to'rtinchi yo'nalishi – xizmatlar bozorini rivojlantirish bo'lib, u orqali 2024-yilda bozor xizmatlari o'sishini 14,9 foiz (574 trln so'm) darajasida ta'minlash prognoz qilinmoqda. Bunda, yuqori o'sish sur'atlari asosan ta'lim hamda aloqa va axborotlashtirish – 25,5 foiz, moliya – 22,3 foiz va transport – 10,4 foizga o'sish hisobiga ta'minlanishi prognoz qilinmoqda. Bunda, banklarning aholiga xizmat ko'rsatish tizimini raqamlashtirish, bu sohaga axborot texnologiyalarning so'nggi yutuqlarini joriy etish rejalashtirilmoqda. Ta'lim kreditini moliyalashtirish uchun ajratiladigan mablag'lar miqdorini oshirish, agar 2021–2023-yillar davomida jami 315 ming talaba, shundan 219 ming talaba xotin-qizlar uchun ta'lim kreditlari uchun 3,3 trln so'm resurs mablag'lari ajratilgan bo'lsa 2024-yilda qo'shimcha 180 ming nafar talabalar uchun ta'lim kreditlarini ajratish uchun mablag'lar rejalashtirilib, ushbu dastur bilan qamrab olinadigan talabalar soni qariyb 500 mingga yetishi kutilmoqda. Bu maqsadlar uchun 2024-yilda jami 2,2 trln so'm, shundan 1,8 trln so'mi ta'lim kreditlarini moliyalashtirish hamda 400 mlrd so'mi xotin-qizlarga ajratilgan kreditni foiz qismini qoplash maqsadida rejalashtirilgan. Bank mijosi bo'lish istagini bildirgan fuqarolar doimiy ravishda ko'payayotganligi respublika aholisining faravonligi o'sayotgani, umuman bank tizimiga bo'lgan ishonch mustahkamlanayotganini ko'rsatadi. Aholining bank xizmatlaridan foydalanishi bank ko'rsatadigan xizmatlar xilma-xilligi, mijozlarga munosabatini va eng muhimi, bank tizimiga ishonchni ham baholaydi. Hozirgi vaqtda jismoniy shaxslarga omonat hisobvaraqlari ochish orqali ko'rsatilayotgan xizmatlar orasida banklararo jo'natmalar bo'yicha ham, xalqaro tizimlar orqali o'tkazilayotgan tezkor pul jo'natmalari, banklarning "Western Union", "MIGOM", "Aziya Ekspres" tizimlari orqali, jumladan vakil banklarning "CONTACT", "Lider" va "Yunistrim", "Tezkor Pochta", "BLIZKO" va "MoneyGram" tizimlari orqali operatsiyalar bajarib tezkor jo'natmalarni amalga bo'yicha ham bajarilayotgan operatsiyalari ommaviylashib tezkor pul jo'natmalari bo'yicha operatsiyalar hajmi o'sib bormoqda. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining ma'lumotlariga qaraganda aholini banklarga murojaatlarning barchasi belgilangan muddatlarda ko'rib chiqiladi va ularni hal etish bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Murojaatlarning tarkibi va aholining tijorat banklari bilan munosabatlarini quyidagi ma'lumotlardan ko'rishimiz mumkin⁵.

1-rasm: Aholining bankka murojaatining o'zgarish dinamikasi⁶

5 cbu.uz. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti ma'lumotlari.

6 cbu.uz. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti ma'lumotlari.

Shuningdek, bank xizmatlarini rivojlantirish, hisob raqamidan naqd pul olish, terminallar bo'yicha xizmat ko'rsatish va plastik kartalardan foydalanish bilan bog'liq murojaatlar ham mavjud.

Rivojlangan mamlakatlarda masofaviy bank xizmatini eng rivojlangani tarmog'i bo'lib plastik kartochkalar bilan telefon orqali o'tkazmalar hisoblanadi. Plastik kartochkalarning aholi hamda tijorat banklari uchun o'ziga yarasha qulayliklari mavjud. Bugungi kunda elektron tizim hamda internet orqali tovarlar sotish-sotib olish, yoki ko'rsatilgan xizmatlar uchun to'lovlarni amalga oshirish juda ham rivojlanib takomillashib bormoqda. Mobil aloqa va plastik kartochkalar orqali to'lovlarni amalga oshirish va ulardan keng foydalanish masofaviy bank xizmatlarini taraqqiyoti uchun zamin yaratib bermoqda. Jumladan, iste'mol kreditlari uchun to'lovlarni amalga oshirish, pul o'tkazmalarida sms xizmatlarni joriy qilinishi, depozit amaliyotlari bilan bog'liq operatsiyalarda ushbu tizimning qo'llash juda ahamiyatli bo'lmoqda. Aynan, shu kabi bankning masofaviy xizmatlarini rivojlantirish va ular orqali aholiga qulayliklar yaratish maqsadida xorij tajribasini o'rganish va ulardan samarali foydalanish zamon talabiga aylanib bormoqda.

Aynan, bank tizimi rivojlangan mamlakatlardan biri hisoblangan Kanada davlatining ham tajribasini oladigan bo'lsak, ushbu mamlakatda kredit kartalarning asosan uch turidan keng foydalanib kelinayotganligini ko'rishimiz mumkin. Bular, "Classic", "Gold" va "Platium" bo'lib hisoblanadi. "Gold" va "Platium" kartalari katta limitga ega (eng kam miqdordagi limit qiymati – 5 ming AQSH dollari), karta egasiga qo'shimcha moliyaviy imkoniyatlar beradi. Ushbu kartalar odatda doimiy mustahkam daromadga ega bo'lgan shaxslarga beriladi⁷. Bank mijozlariga ushbu qulayliklarga ega xizmatlarning taklif etilishi banklarni tanlash yoki shunday Online xizmatlarni ko'rsatayotgan bank xizmatlaridan foydalanish tezkorligini oshiradi. Buning natijasida tijorat banklarining innovatsion mahsulotlar va xizmatlar taklifini kengaytirish bilan bog'liq manfaatdorligi oshadi. Bu esa banklarning xizmatlar bozoridagi sog'lom raqobatning kuchayishiga zamin yaratadi. hozirgi bosqichda tijorat banklariga mijozlar bazasini va chakana xizmatlar taklif etishni kengaytirish imkonini beradigan yangi noan'anaviy yondashuvlar talab qilinadi. O'zbekiston shaharlari va tuman markazlarida borgan sari ko'proq, supermarketlar va yirik savdo markazlari ishga tushirilmoqda. Banklar supermarket-banking usulidan foydalanib, ko'rsatilayotgan xizmatlar samaradorligini oshirish imkoniyatlariga ega va aynan ilg'or xorij tajribasiga asoslangan yangi Supermarket-banking yo'nalishining amaliyotga joriy etilishi fikrimizcha bank xizmatlari majmuining boyitilishiga yordam beradi. Mijozlarga xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish va takomillashtirish bozor iqtisodiyoti sharoitida dolzarb sohalardan biri hisoblanadi. Bu sohaning dolzarbligi quyidagi omillarning ta'sirida yuzaga chiqadi.

1. Bank tizimi tarkibining o'zgarishi. Bank xizmatlariga talabning ortishi, banklarning davlat monopoliyasidan chiqarilishi banklarning mijozlari bilan munosabatni o'zgartirdi. O'zbekistonda bank tizimining rivojlanishi Markaziy bank boshchiligidagi ikki pog'anali bank tizimining yuzaga kelishiga zamin tayyorladi. Bank tizimining qayta isloh qilinishi banklarning makro va mikro darajada faoliyat ko'rsatishiga zaruriyat bo'lganligiga asoslanadi.
2. Ma'muriy buyruqbozlik usulining yemirilishi banklarning kredit siyosati va uning yo'nalishlarini o'zgarishiga asos soladi.
3. Kredit bozorlarining (mahalliy va xalqaro) rivojlanishi bank faoliyatining ham bozor talablarini hisobga olgan holda rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi.

Bozor munosabatlari bank marketingi va menejmentini rivojlantirishni, bank ishida yangi texnologiyalar qo'llashni, mijozlarga bo'lgan munosabatlarni o'zgartirishni va munosabatlarning yangi shakllarini qo'llashni, mamlakatda mavjud iqtisodiy risklarni inobatga olgan holda, mijozlarga kam xarajat keltirgan holda ularning ehtiyojini qondirish yo'llarini ishlab chiqishni zarur qilib qo'yadi.

4. Bozor iqtisodiyoti sharoitida banklarning ijtimoiy – iqtisodiy ahamiyatini mustahkamlash zarur bo'lib bormoqda. Bu sohada banklar aholiga xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilashlari lozim. Banklarning bu operatsiyasi ularning kredit potensialini mustahkamlash omili sifatida maydonga chiqishi mumkin.

Tijorat banklarning kredit siyosatida bank bilan mijozlar o'rtasidagi kredit munosabatlarga yangicha yondashishni taqozo qiladi. Mijozlarga xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish va takomillashtirish bozor iqtisodiyoti sharoitida dolzarb sohalardan biri hisoblanadi. Amalga oshirilgan tahlillarning natijalari respublikamiz tijorat banklari tomonidan aholiga va yuridik shaxslarga ko'rsatilayotgan xizmatlarning samaradorligini oshirish va rivojlantirishda bir qator dolzarb muammolarning mavjudligini ko'rsatadi.

1. O'zbekiston Respublikasida banklararo raqobat muhitining to'liq shakllanmaganligi bank xizmatlari bozorida ham raqobat juda sayoz ekanligini ko'rsatadi. Respublikamizda banklararo raqobatni shakllantirish, yirik banklar(davlat ulushi mavjud banklar)ning moliya bozoridagi monopol mavqeyiga barham

7 www.privetcanada.com ma'lumotlari.

berish imkonini beradigan alohida qonunning mavjud emasligi banklararo xizmatlar bozorida sog'lom raqobat muhitni shakllantirishga to'sqinlik qilmoqda.

2. Ayrim tijorat banklarida talab qilib olinadigan depozitlarning jami depozitlar hajmidagi salmog'i 60 foizdan yuqori bo'lganligi ularning depozit xizmatlari sifatining past ekanligini ko'rsatadi. Bu esa, tijorat banklarini resurs bazasini barqaror emasligidan dalolat beradi.
3. Respublikamiz tijorat banklari xizmatlari tarkibida overdraft, valyutaviy svop xizmat turlarining rivojlanmaganligi, forfeyting, kontokorent, trast xizmatlarining mavjud emasligi banklarning moliyaviy xizmat soni va sifatini oshirish borasidagi dolzarb muammolarning mavjudligidan dalolat beradi.
4. O'zbekiston Respublikasi banklararo bozori bank kapitali, bank depoziti va kreditlar bo'yicha bozor konsentratsiyasi koeffitsiyentining haqiqatdagi darajasidan yuqori ekanligi bank xizmatlari sohasida sog'lom banklararo raqobatning to'liq shakllanmaganligidan dalolat beradi.
5. Joylarda xizmat ko'rsatish imkoniyatlarini oshiruvchi banklar supermarketini (univermagini) tashkil etish va ular faoliyatini qonuniy himoyalash zarur. O'zbekistonda yuqori texnologiyalarga mos bo'lgan bank xizmatlari infratuzilmasini yaratishga harakat qilinmoqda.

Ushbu muammolarning hal etilishi tijorat banklari tomonidan aholiga bank xizmatlari ko'rsatish tizimini yanada takomillashtirish, ularning soni va sifatini yaxshilashga zamin yaratadi degan fikrdamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. У.Ўроқов. Давлат харидлари тизимида электрон харидлар ҳажмини ошириш масалалари. 2021
2. Ҳайдаров Н.Х. Молия: умумдавлат молияси. –Т.: Иқтисод-молия, 2009
3. G.G. Nazarova, N.X. Haydarov, M.T. Akbarov. Xalqaro iqtisodiy munosabatlar. –T.: MChJ "RAM-S", 2007
4. Т.С. Маликов, Н.Х. Хайдаров. Молия: умумдавлат молияси. Тошкент: "ИQTISOD-MOLIYA", 2009
5. Т.Маликов, Н.Хайдаров. Бюджет: тизими, тузилмаси, жараёни. 2007
6. Т.С. Маликов, Н.Х. Хайдаров. Финансы: государственные финансы. Учебное пособие. Экономика и финансы. –Ташкент. 2009
7. Zaripov Khusan Bakhodirovich. Trends in the Development of the Tax System of the Republic of Uzbekistan. Texas Journal of Multidisciplinary Studies, 2022.
8. Zaripov Khusan Bakhodirovich. Current state of taxation of commercial banks in our country. British Journal of Global Ecology and Sustainable Development. 2022/11/1.
9. Зарипов Хусан Баходирович. Методологический конструктив налогового анализа влияния системы налогообложения на деятельность хозяйствующего субъекта. Международный научно-образовательный электронный журнал "Образование и наука в XXI веке" 2021/11.
10. Хусан Зарипов. Налоговое планирование предприятий в Республике Узбекистан. Общество и экономика, 2019
11. ОА Шодиев. Особенности применения упрощенной системы налогообложения в Узбекистане. Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. 2017.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.